

Н.В. Устенко,
викладач
(Кіровоградський педагогічний ліцей)

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ АД'ЄКТИВНОГО ТИПУ У МОВІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

В статті аналізуються фразеологічні одиниці (ФО) ад'єктивного типу у мові художніх творів В. Винниченка. Письменник майстерно використовує ФО для позначення фізичних якостей, рис характеру персонажів його творів. Частина ад'єктивних ФО виражає характеристики предметів, абстрактних явищ. Ключові поняття: прикметниковий фразеологізм, стійка сполука, конотативний аспект значення, компонент фразеологізму.

Образність, емоційно-експресивна наснаженість, виразний оцінний компонент є ознакою фразеологічних одиниць прикметникового типу. У художньому мовленні, зокрема у мові творів різних жанрів Володимира Винниченка, такі одиниці виступають тоді, коли необхідно не просто назвати певну психічну, фізичну ознаку людини чи рису її поведінки, а й дати їм точну, виразну, емоційно та експресивно наснажену характеристику, висловити ставлення до об'єкта [1: 4]. За допомогою ФО прикметникового типу письменник передає найтонші відтінки стану персонажа, його реакції на зовнішні подразники, події, явища життя, які можуть відбиватися на поведінці, зовнішності особи, що і засвідчують фразеологізми, наприклад: *родився в сорочці* – дуже щасливий; *очей не можна одвести* – дуже гарний, привабливий; *ноги не тримають* [Сон.: 45] – дуже втомлений, схвилюваний; *не всі вдома* [Сон.: 284] – хто-небудь дурний, недоумкуватий; *гострий на язик* [Покл.: 36] – дотепний, здатний влучно й гарно говорити; *як дві краплі води* – дуже схожі між собою та ін.

З-поміж інших загальномовних ФО такі одиниці аналізувала у своїй роботі Л. Щербачук [2: 5-7]. Л. Науменко, досліджуючи мову ранньої прози Володимира Винниченка, розглядала й особливості функціонування фразеологічних одиниць різного типу [2:167-170], проте об'єктом аналізу ФО усієї різножанрової творчої спадщини письменника ще не були. Наша стаття продовжує дослідження автора груп фразеологізмів, співвідносних з частинами мови [5: 6]. Частковість, неповнота опрацювання різноманітного за формою, семантико-стилістичними, лексико-граматичними ознаками багатого фразеологічного матеріалу мови художніх творів В.К. Винниченка визначили мету роботи: проаналізувати особливості функціонування ФО прикметникового типу у художньому тексті (на матеріалі творів В. Винниченка). Мета передбачає вирішення наступних завдань: із усього загалу ФО виокремити одиниці, що співвідносяться з прикметниками; визначити семантичні групи; проаналізувати особливості їх функціонування в художніх творах різних жанрів.

Про стан персонажа можуть свідчити очі, вираз обличчя, стан організму, наприклад: *очі блищать (світяться)* [Вес.: 283], *розширені очі у когось* [Сл., 89/7: 95]: "Вона хитнула головою. *Очі* з-під хустки *блищали* жовто-синім блиском і були поширені, дико-напружені" [Вес.: 283] – хто-небудь веселий, радісний, збуджений; вигляд виражає певні почуття [4:599]

На схвилюваність, розгубленість, душевне збентеження може вказувати і поведінка персонажа, не виражена мімікою чи жестами. При цьому автор найчастіше використовує компаративні конструкції, компонентний склад яких підкреслює нетиповість, відмінність вчинків і дій персонажа порівняно зі звичайним станом: а) *не при собі, ніби не свій; сам не свій* – дуже зніяковілий, приголомшений чим-небудь [4: 779]; б) *як у чаду; як у тумані*, – неврівноважений у своїх діях та вчинках, позбавлений можливості ясно мислити, розуміти та сприймати дійсність [4: 943]; в) *як неприкаяний, не до жартів* [Нов. зап.: 189] – хтось засмучений, у поганому настрої чи у стані душевного розладу [4: 290, 547]; *ні живі ні мертві* [Кр.: 391] – дуже налякані, приголомшені, заціпенілі; г) *збитий з пантелику* – збентежений, розгублений [4: 322];

Прикметникові фразеологічні одиниці образно, виразно, емоційно позначають фізичні та вікові особливості людини, передають певні якості (позитивні чи негативні), риси характеру через інші ознаки, властиві істотам, відношення до предметів і явищ дійсності.

1. Фізичні якості.

Врода: *очей не можна одвести, обділила красою природа: "Срібний.* А як ви такі гарні та милі, що од вас і *очей не можна одвести*, так що ж мені робить." – хтось дуже гарний, вродливий [4: 116]; "*Остап...*ці казочки придумали дівчата, яких *обділила красою природа.*" (Пор.: *доля обділила*).

Сила, міць: *бугая може звалити, кам'яне здоров'я, здорова духом і тілом, нема куди сил дівати* [Сон.: 509]: "*Сам. Автон.* Ах, Сидоре Марковичу!... Думаєте, як у вас *кам'яне здоров'я*, так і у всіх...", хтось має дуже хороше здоров'я. "*Антонович...* Цей же гімнастик, – студент, значить, – *бугая може звалити*, не то, що такого хирлявого, як Євген Михайлович." – хтось дуже міцний, дужий.

Вік: *кості молоді; під стіл пішки ходила; недавно з яйця вилупився:* "*Д. Палькарась...* Не плач, дівчино... Іди та танцюй, поки *кості молоді*"; "*Остап сміється.* Ох, моя мишко! Ти ще *під стіл пішки ходила*, як я це саме говорив."; "*Мартин.* Товариш, що крикнув "трусость", видно *надавно з яйця вилупився* – сміх – бо не зна, що таке "трусость", а що таке розум."

Хтось щасливий, безтурботний: *не знає лиха, родився в сорочці; бога за бороду піймав.* [Кр.: 387]: "*Довбань...* Уговорить її треба... Вона дурна втирається, бо ще *не знає лиха.*"; "*Андр. Матв...* Але уявіть собі, яка удача: трохи-трохи не попав під автомобіль... Я вам говорю, панове: *я родився в сорочці*"; "Ні, він не буде сидіти, він *бога за бороду піймав* [Кр.: 387]

Розумові здібності. ФО цієї семантичної групи умовно можна розподілити на дві групи за антонімічною ознакою наявності\відсутності розумових здібностей з погляду мовця. При цьому кількісно переважають фразеологічні одиниці другої групи: вони яскраві за внутрішнім образом, виражають ставлення мовця: *мавпи не вигидає* [Кр., 200]; *зор з неба не схопить; без розуму* [Сл., 89\б: 114]; *не всі вдома* [Сон.: 284]; *не при своїм розумі* [Сл., 89\б: 53]; *дурний піп хрестив*: "Івга... Іди... Він йому повірить! Дурний ти, і *дурний піп хрестив*."; "Хоча він *мавпи не вигидає*, але все-таки симпатичний простий хлопець." [Кр.: 200] (Пор.: *колеса не вигидає*); "Товариші говорили: "Модест Микульський *зор з неба не схопить*, але дайте йому зорю, вона буде в його ціліша, ніж в ломбарді". Протилежними за значенням до них виступають ФО *з розумом; не жменею кашу їсть*[Кр., 262]: "Він тоже *не жменею кашу їсть*..." [Кр., 262]

Фізичний стан: [ноги] *як чужі; ноги й руки м'якнуть* [Сон.: 415]; *ноги тремтять, підгинаються* [Сон.: 357]; *ноги не тримають* [Сон.: 45]; *руки й ноги стали важкі; не чув ніг* – хто-небудь втомлений, безсилий [4:555, 958]; *лице пашисть вознем* [Вес.\94: 283] – хтось дуже червоний.

Фразеологічні одиниці *рука тверда, ноги тверді* [Сон.: 150] антонімічні до попередніх: хто-небудь рішучий, впевнений у своїх діях [4: 765].

Широкого узагальнення при описі стану людини надають ФО із компонентами *серце, душа: на серці легше, з покійним серцем* – хто-небудь спокійний, впевнений.

Компонентами фразеологізмів для позначення фізичного, емоційного стану персонажів часто виступають назви частин тіла або внутрішніх органів людини. Такого типу фразеологічні одиниці використовує автор, оскільки вони дозволяють повно, виразно передати психічний, фізичний стан персонажа, не вдаючись до широких описів.

2. Риси характеру, набуті властивості.

Ця група прикметникових фразеологізмів значно більша за кількістю, розмаїттям семантичних відтінків у межах однієї підгрупи.

Дотепний: *гострий на язик* [Покл.: 36]; *за словом в кишеню не лізе; сміливий на язик*: "Хоч ти, дівко, й *гостра на язик*, а все-таки дурна." [Кр.:274], "Така, часом, дотепна, *гостра на язик, така фарбиста*." [Покл.: 36] – здатний дотепно, влучно говорити [4: 192]. Письменник використовує поряд дві ФО із одним значенням для підсилення мовної експресії висловлювання, для увиразнення характеристики: "Він, само собою, *за словом чи лайкою в кишеню не лізе* й відповідає їм такими "жартами", від яких навіть ці *сміливі на язик* і не дуже соромливі молодіці верещать від сорому й одплывуються." – коли ФО *сміливі на язик* – сміливі щодо висловлення своїх думок [4: 975] підсилює, конкретизує значення першого *за словом чи лайкою в кишеню не лізе* – бути дотепним і метким у розмові [4: 435].

Мовчазний, небалакучий: *язика нема; скупий на слова; лишнього слова не почувш*: "Господи! У нього *язика нема*. Ви чуєте, що я питаю?" – хтось мовчазний, утратив здатність говорити [4: 977]. "Запечатаним його прозвали ...і через те, що надміру мало балакав. Це була страшенно *скупа на слова* людина. Здавалось, мову свою він цінував на вагу золота." – який не любить багато говорити, небагатослівний, небалакучий [4: 822]. У поданому реченні ця ознака людини підсилює ще й фразеологізм *на вагу золота* – надзвичайно цінний, який коштує дуже дорого [4: 65].

Хитрий: *лисицею підбитий* [Кр.: 381] – хтось дуже хитрий [4: 641]: "От добра людина! Жаль тільки, що трохи *лисицею підбитий*." [Кр.: 381] (Слід зауважити, що Словник подає лише варіант *підшитий лисом*, хоча підшитий і підбитий – слова-синоніми, а дана ФО функціонує у живому народному мовленні в обох лексичних варіантах).

Вправний, меткий. Фразеологізми цього ряду близькі за значенням до "хитрий", але відрізняються певною утилітарністю спрямування (хитрість, спрямована на здобуття цінностей): *Гордий*...От ви, іменно, *за гріш п'ятаків хочете купити*. За одну красу – і чесність, і всі геройські якості купити..."; "Він тоже не жменею кашу їсть... Тихенький собі, а *спідтишка мішки рве*." [Кр.: 262] – хтось вправний, меткий, може діяти з вигодою для себе.

Впертий, жорсткий: *м'який, як віск на морозі* [Кр.: 73], *упертий, як бик* [Кр.: 622]: "Та йди, не бійсь, я *м'який, як віск на морозі*." [Кр., 73] – жорсткий, непоступливий. Словник подає ФО *як віск* [жовтий] – дуже жовтий [4: 131], хоча у контексті набуває іншого значення, переосмислюються й інші якості воску у ФО.

Жорстокий: *немає серця; серця вколупнуть не можна; механічний апарат замість серця*. "Та годі, Дудко! – скрикнув Шабатуров.– Що, в тебе *серця нема*?" [Бор.: 101]; "Зінько... З фанатиками, з людьми, у яких *замість серця* якийсь *механічний апарат*". Основним семантичним компонентом виступає слово *серце*, відсутність якого і визначає стиль поведінки людини.

Добрій: *і мухи не вб'є* [Бор.: 21]; *комашки не роздушить; не злого серця*. Як бачимо, письменник у творах використовує фразеологізми із цим значенням, в основі яких лежить образ "людина добра, якщо вона не здатна знищити найменшої комашки" або "людина добра, якщо у неї є серце": "... Штунда! Мальованець, одно слово! Він *і мухи не вб'є*, а то... "Статую"! Сказав!... [Бор.: 21]; "Нат. Павл. Дитиночко! Ти ж такий хороший, чулий, ти ж *комашки не роздушиш* без потреби..."

Рішучий, охочий: *не від того; готов униз головою* [Меф.: 3, 85]; *готовий на смерть* [Сон.: 263]; *готовий на все* [Сон.: 295]: "Хто ви? – Ваш вірний слуга, *готовий* за вас і за ваші ідеї *на смерть*." [Сон.: 263]; "Треба людей рішучих, одважних, озброєних, *готових на все*." [Сон.: 295] – рішучих, які не рахуються ні з чим, не зважають на перешкоди [4: 353]. Значення підсилюється в оточенні лексичних синонімів до даного фразеологізму. Значно менший ступінь вираження мовної експресії у ФО *не від того* – згодний (з чим-небудь), охочий до чого-небудь [4: 888]: "Прокопенкова... Ви туди не хочете?... Гордий. Я не хочу, але от ви, здається, *не від того*".

Зрадливий, безпринципний, безсовісний: *совість не почувала; за копійку душу продасть; легка совість* [Кр.: 598]; *не признає нічого святого* [Бор.: 56]; *продасть і купить* [Кр.: 626]: "Мішель. ...Складаю на вашу душу, якщо постраждає прислуга. Вона, розуміється, візьметься. Нарід такий, що *за копійку душу* свою *продасть*" – зрадливий [4: 705]; " В цій пісні оповідалось, що в Захарчука *легка совість і важка кишеня*, в які уже не поміщались громадські гроші." [Кр.: 598] – безпринципний, який легко нехтує засадами моралі. Особливого звучання надає даному висловлюванню поєднання антонімів *легкий – важкий*: автор підкреслює взаємозалежність реалій, виражених за допомогою фразеологічних одиниць.

Гордовитий, особливий, визначний: *знає собі ціну, бога за бороду піймав* [Кр.: 387]: "Кругла кепка надає мені вигляд пролетарія, який *знає собі ціну* й не дозволяє наступати собі на ноги; " Ні, він не буде сидіти, він *бога за бороду піймав*" [Кр.: 387].

Байдужий: *й за вухом не свербить* [Кр.: 369]: "Побили йому яконовію, спалили скирти, а йому те *й за вухом не свербить*: застраховано!" [Кр.: 369] – не турбується ні про що [4: 781].

Частина прикметникових фразеологізмів позначає не певну рису характеру чи поведінки, а людину в цілому у позитивному або негативному плані, за ознакою "хороший-поганий":

1. ФО, які характеризують людину у підкреслено позитивному плані: *пошукати такої; золоте серце; чудесне серце; чисте серце; нічого собі* [Покл., Б.\5: 54]: "Краля. [до Гані] Чого дивишся? Думаєш, поганша за тебе була? Ега! Ти *такої* ще *пошукай, як я була*." [XI: 28] – хтось надзвичайний, дуже рідкісний (зокрема за зовнішністю) [4: 686]; "[Леся]... Абож мені здається, що я *нічого собі* жіночка й що мене обожнювати треба." [Покл., Б.\5: 54] – непогана, пристойна, досить добра, така, як треба [4: 553].

Фразеологізми *золоте (чудесне) серце; чисте серце* уживаються на позначення позитивних рис людини: правдивості, відвертості, доброзичливості, сердечності і т.ін. [4: 283]: "Андр. Карп. А це, тату, мій компаньйон...Він на вид трошки хмурий, а *серце чудесне*..." [XII: 23].

2. ФО, які характеризують людину переважно з іронією, вдавано позитивно: *святі та божі* [Сл. 89\7: 100] (*тихі та божі*); *сйво над головою видно* [Меф., Пр.89\4: 18]: "Петро... А ясно все, га?.. Тіточка її. *Тиха та божя*..."; " Знаємо ми цих *святих і божих*." [Покл., Б.\4: 70] – удавано тихий та добрий; нещирий, лукавий. Цей фразеологізм фіксуємо у п'єсах, романах; він має високий ступінь вираження експресії, що відчував майстерний, тонкий оповідач В. Винниченко.

3. ФО із загальним значенням "поганий, недоречний, який не відповідає певним критеріям поведінки, рівню здібностей і т. ін.": *ні богові свічка, ні чортові люлька* [Кр.: 270]; *не вартий доброго слова* [Покл., Б.\4: 27]; *в підметки не годиться* [Бор.: 61]; *не на висоті* [Нов. зап.: 2, 20]; *гірше нікуди*: "[Леся] Вважає себе за такого поганого, що *не вартий доброго слова* навіть найпоганішої людини." [Покл., Б.\4: 27] – дуже поганий. "Та натура в один бік тягне, а люди в другий, та й виходить – *ні богові свічка, ні чортові люлька*" [Кр.: 270] – щось невідповідне, недоречне. "[Шабатуров] Бреше, бо у мене був знайомий студент, дак капітан йому *в підметки не годиться*. О!" [Бор.: 61] – нижчий за когось, не вартий когось [4: 178]. " Що це ви попередили атентат на мене, свідчить, що начальник охорони, ваш попередник, виявив себе *не на висоті* своєї місії" [Нов. зап.: 2, 20] – невідповідний найсуворішим, найвищим вимогам, поганий [4: 105]. "Калістрат... Ну, й паршивий, наївний народ! Такий уже наївний, що *гірше нікуди*" – дуже наївний (тут) [4:552].

Не лише фізичні, психічні особливості, риси характеру виражав письменник через ФО прикметникового типу, а й соціальні, майнові, суспільні ознаки людей. У мові художніх творів В. Винниченка таких одиниць небагато, проте у них, як у фразеологічній системі мови взагалі, відображається ставлення народу до реалій громадського життя, виражаються певні ціннісні категорії.

Майнові ознаки виявляються через протиставлення "бідний-багатий": "Панас... Антось?... "Хороший"! Жирує, стерво, *не зна, куди гроші дівають*..."; "Півтори кози на припоні, у запічку квочка на трьох бовтунах, сама взута, *аж п'ятами світить*... Ще тобі не хазяйка?" [Кр.:255].

Суспільні ознаки узагальнено характеризують належність людини до певної соціальної групи за протиставленням "свій-чужий": "Така вся опукло гарна, чужа, *наче з іншого світу*, вона тут, у цій обстановці." [Сон.: 155]; "Другий, мсьє Кіндо-рат Слі-по-шук, теж був *нічогенький хлопець*, але вже *не той талії*, ні." [Нов. зап.: 21]; "Степ. Макс... Не хоче пошукати собі жінку *з свого кола*, не треба."; "Ви всі *одні чорти*! Ти наймав нас, ти й давай!" [Кр.: 87].

Фразеологізми цієї семантичної групи різні за стильовою і стилістичною спрямованістю: притаманні мові персонажів ФО виразніші, образніші; здебільшого співвідносні з розмовно-побутовим та народно-поетичним мовленням. ФО мови автора, внутрішніх монологів, відступів тяжіють до міжстильових одиниць, більш нейтральні за ступенем вираження мовної експресії, оцінки.

Для увиразнення характеристик, передачі ознак явищ дійсності, предметів, вражень від певних об'єктів В. Винниченко також використовує ад'єктивні фразеологізми у художніх творах різних жанрів, хоча фіксуємо такі одиниці значно рідше, ніж для характеристик людей. Одна і та ж одиниця може виступати для передачі особливостей різних реалій, дій, побутових предметів, наприклад, фразеологізм *перший сорт* – найкращий, найвищої якості: "Граємо, Таню!... Картюж – *перший сорт*..."; "Гнат...Ну, й годі! Барикада – *перший сорт* !"; " Я, знаєте, підібрав тоді трупку – *первий сорт*." [Кр.: 99].

На позначення якості рідини виступає ФО [чистий] *як сльоза* – дуже, надзвичайно чистий [4: 830]: "Чиста, *як сльоза* [горілка]." [Сл., 89\7: 85]; "Новоприбулий чолов'яга... налив по вінця "чистої, *як сльоза*..." [Сл., 89\7: 85].

Для характеристики побутових речей виступає фразеологізм *як лялечки* – щось дуже гарне, привабливе, чепурне [4: 456]: черевички *як лялечки*, валізки *як лялечки*.

Один і той же ад'єктивний фразеологізм може виступати на позначення істоти та неістоти, набуваючи при цьому певних відтінків у значенні, порівняємо: а) "Сталинський... Але я люблю такі хвилини, **з перчиком** – дво-значні. "Гаврило іронічно всміхався, худий деколи додавав свого гострого і "**з перцем**" слова." [Кр.: 62] – запальні, дотепні. б) "Невже приставлялась, розпутна панійка, тим устиляючи собі доріжку до революціонерських сердець, які їй здавались пікантними, **з перчиком**, з святістю." – запальні, гарячі, дотепні, оригінальні. Коли Словник подає ФО **з живчиком [та] перчиком** – запальний, гарячий, відважний, гострий на язик [4: 292].

На позначення стилю життя у п'єсі "Щаблі життя" повторюється ФО з лексичними варіантами **поставити на панську ногу** – на найвищій рівень [4: 556] – з певною стилістичною метою (для протиставлення стилю панського і селянського життя): "Марк злісно. А ти ж **на благородну ногу** хотіла поставити? Га? А що поставила?... От тепер маєш. Поставила **на панську ногу**. Атож." При цьому у контексті фразеологізм набуває цілком протилежного, негативного значення: виступає як ознака руйнуючого, деструктивного для родини начала.

Значна частина ФО характеризує явища дійсності у негативному плані або підкреслює невизначеність реакцій мовця на певні реалії: "Щін.Марк... Ех, ви! Їй ваша правда потрібна, **як сироті тряся**."; "Дядько з батогом... Були й у нас забастовки. Так **не до талії** вони нам. Мазун. **Не до талії?**" – зовсім не потрібні, зайві, шкідливі. "Служба тоже **не свой брат**." [Кр.: 569] – тяжка (пор.: **наш брат** – подібний, близький думками, переконаннями [4: 47]). "Панас...борідка. **В руки взять нема чого**, а як зголив, так які сльози через неї." [Між., 91\2: 21] – поганенька, маленька.

Про літературні твори, їх якість також є висловлювання у художній спадщині В. Винниченка: "Оповідання **не з веселих**." – дуже сумне. "Він писав такі безнадійно-бездарні речі, що **собаки вили** від його творів." [Покл.: 41] – дуже нудні, беззмістовні, погані.

Невизначеність, непевність, примарність викликають роздратування, що відбивається і на доборі мовних засобів для ілюстрації цього: "Але стосунки з Гунявим у нього дивні, **...чорт їх розбери**." [Покл.: 34] – незрозумілі, невизначені. "...стосунки з цим Свистуном, очевидно, **не так собі**." [Покл.: 50] – непрості, особливі, незрозумілі оточуючим.

Багатоаспектний характер фразеологічного значення зумовлює широкі можливості творчого використання стійких зворотів у мові художніх творів різних жанрів. Фразеологічні одиниці прикметникового типу здатні не лише виразити певне поняття, а й позначити різноманітні семантичні відтінки: більшу міру вияву ознаки, ставлення мовця до об'єкта. Володимир Винниченко майстерно використовує загальномовні українські фразеологізми ад'єктивного типу для позначення фізичних якостей людини, розумових здібностей, рис характеру персонажів, не вдаючись до широких описів. Невелика кількість таких ФО виражає соціальні, майнові, суспільні ознаки людей; характеризує предмети побуту. Прикметникові ФО виконують у тексті різноманітні семантико-стилістичні функції (увираження тексту, аксіологічну, концентрації висловлювання, нагнітання мовної експресії, повтору, індивідуалізації мовлення).

Кр.: Винниченко Володимир. Краса і сила. – К.: Дніпро, 1989.– 752 с.;

Вес.: Винниченко В.К. Раб краси: Оповідання, повість, щоденникові записи. – К.: Веселка, 1993. – 383 с.;

Сон.: Винниченко В.К. Сонячна машина: Роман. – К.: Дніпро, 1989. – 619 с.;

Винниченко В. Твори. – В 23 томах. – Х.: Рух, 1927-1930. – У дужках позначаємо том і сторінку;

Сл.: Винниченко В. Слово за тобою, Сталіне!: Роман // Вітчизна. – 1989. – №№ 6-7. – Зазначаємо номер журналу і сторінку;

Покл.: Винниченко В. Поклади золота: Роман // Березіль. – 1991. – №№3-5. – Зазначаємо номер журналу і сторінку;

Між.: Винниченко В. Між двох сил // Вітчизна. – 1991. – №№1-2;

Нов.зап.: Винниченко В. Нова заповідь: Роман. – 1950. – 260 с.

1. Демський М.Т. Українські фраземи й особливості їх творення. – Львів – Краків – Париж. Просвіта, 1994. – 62 с.

2. Щербачук Л.Ф. Загальномовна та індивідуально-авторська фразеологія в художніх текстах (на матеріалі творів О. Гончара). – Автореф. дис....канд. філол. наук. – Сімферополь, 2000. – 20 с.

3. Науменко Л. Функціонування фразеологізмів у ранній прозі Володимира Винниченка //Наукові записки – Вип. 44. – Серія: Філологічні науки (мовознавство) – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2002. – с. 167-171.

4. Фразеологічний словник української мови / Уклад.: В.М. Білоноженко та ін. – К.: Наук. Думка, 1993.– 984 с.

5. Устенко Н. Особливості функціонування фразеологічних одиниць вигуківого типу у мові художніх творів В.К. Винниченка //Наукові записки. – Вип. 48. – Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2003. – С.330-336.

6. Швець Н.В. Фразеологічні одиниці дієслівного типу на позначення емоційних процесів у мові художніх творів В.К. Винниченка //Дослідження з лексикології і граматики української мови. – Т. 1. – 3б. наук. праць. – Дніпропетровськ: Навчальна книга, 1999. – 168-175.

Устенко Н.В. Особенности функционирования фразеологических единиц адъективного типа в языке художественных произведений Владимира Винниченко.

В статье анализируются фразеологические единицы адъективного типа языка художественных произведений В. Винниченко. Писатель мастерски использует ФЕ для обозначения физических качеств, черт характера персонажей произведений. Часть адъективных ФЕ выражает характеристики предметов, абстрактных явлений. Ключевые понятия: адъективный фразеологизм, устойчивое сочетание, коннотативный аспект значения, компонент фразеологизма.

Ustenko N.V. Functional Peculiarities of Phraseological Units of Adjective Type in the Works of Fiction by Vladimir Vinnichenko.

The paper presents an analysis of functional peculiarities of adjective-type phraseological units in the works of fiction by Vladimir Vinnichenko who makes a skillful use of phraseological units to denote physical qualities as well as personal features of literary characters. A number of phraseological units express characteristics of objects and abstract phenomena. Key notions: adjective-type idiom, set expression, connotative meaning, phraseological component.